

Petycja w sprawie jednorazowych e-papierosów jako zagrożenia zdrowia publicznego i środowiska

Na podstawie art. 63 Konstytucji RP oraz ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach wnosimy niniejszą petycję w sprawie pilnej potrzeby systemowego uregulowania problemu jednorazowych e-papierosów w Polsce.

Jednorazowe e-papierosy stały się w ostatnich latach masowo dostępnym produktem konsumenckim, używanym w szczególności przez dzieci i młodzież. Dane z badań szkolnych zleconych przez Instytut Zdrowia i Demokracji wskazują, że dla znacznej części nieletnich pierwszy kontakt z nikotyną następuje obecnie poprzez e-papierosy, a nie tradycyjne papierosy. Produkty te cechują się wysoką atrakcyjnością sensoryczną, łatwą dostępnością oraz formą sprzyjającą intensywnemu używaniu.

Równolegle jednorazowe e-papierosy generują istotny strumień elektroodpadów zawierających baterie litowe. W praktyce produkty te trafiają do odpadów zmieszanych, ponieważ w polskim systemie brak jest osobnego kodu odpadu umożliwiającego ich skuteczne zbieranie, ewidencjonowanie i przetwarzanie. Koszty środowiskowe i ryzyka pożarowe są w ten sposób przerzucane na samorządy i system gospodarki odpadami.

Analiza dokumentów publicznych oraz odpowiedzi instytucji państwowych na wnioski o udostępnienie informacji publicznej pokazuje jednocześnie brak spójnego systemu monitorowania skutków zdrowotnych związanych z używaniem e-papierosów. Główny Inspektorat Sanitarny, NIZP PZH-PIB oraz ośrodki ochrony zdrowia nie dysponują narzędziami pozwalającymi na agregację danych dotyczących powikłań, hospitalizacji i zatrueń spowodowanych ekspozycją układu oddechowego na toksyczne produkty podgrzania płynu o niezbadanym składzie, w sposób umożliwiający ocenę skali i dynamiki zjawiska. Głównym zagrożeniem zdrowotnym ze strony jednorazowych e-papierosów jest niekontrolowany skład płynu, którego elementy słodzące i zapachowe, po podgrzaniu przekształcają się w potencjalnie toksyczne substancje, stanowiące poważne zagrożenie dla zdrowia.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na projekt UD213. Projekt ten, procedowany z opóźnieniem, koncentruje się na kolejnych definicjach produktów „okołotytoniowych”, nie odnosząc się wprost do jednorazowości urządzeń jako problemu zdrowotnego i środowiskowego. Taka konstrukcja sprzyja obchodzeniu regulacji przez rynek – m.in. poprzez wprowadzanie produktów określanych marketingowo jako „wielorazowe” wyłącznie z powodu wymiennego ustnika lub wkładu, podczas gdy bateria i elektronika po krótkim czasie użytkowania pozostają odpadem. Mechanizm ten przypomina znane z przeszłości rozmywanie regulacji na rynku tzw. dopalaczy.

Akcyza, choć potrzebna jako instrument przejściowy, nie rozwiązuje problemu jednorazowości produktu, nie eliminuje strumienia elektroodpadów ani nie zapewnia skutecznej ochrony dzieci przed inicjacją nikotynową. Bez uzupełnienia jej o opłatę środowiskową, rozszerzoną odpowiedzialność producentów oraz uruchomienie monitoringu zdrowotnego i odpadowego, luka systemowa będzie się utrwałać.

Problem jednorazowych e-papierosów wymyka się kompetencjom jednego resortu i dotyczy jednocześnie zdrowia, środowiska, finansów, edukacji i sportu. Brak koordynacji między tymi obszarami prowadzi do sytuacji, w której nikt nie ponosi realnej odpowiedzialności za rozwiązanie problemu.

W związku z powyższym wnosimy o:

1. podjęcie prac parlamentarnych nad kompleksowym uregulowaniem jednorazowych e-papierosów,
2. zobowiązanie właściwych ministrów do przedstawienia spójnego planu działań,
3. rozważenie rozwiązań ograniczających lub eliminujących obrót jednorazowymi e-papierosami,
4. wprowadzenie opłaty środowiskowej i mechanizmów realnej odpowiedzialności producentów,
5. uwzględnienie problemu w kontekście unijnego rozporządzenia baterijnego, które nie zastępuje decyzji krajowych.

Koalicja „Polska bez jednorazowych e-papierosów”

Polskie Stowarzyszenie Zero Waste

Instytut Zdrowia i Demokracji

Fundacja Rodzice dla klimatu

Stowarzyszenie Polski Recykling